

В ході дослідження теоретико-методологічних основ професійного розвитку, стало очевидним, що чимало аспектів досліджуваного процесу потребує особливого та глибокого вивчення науковцями. Перспективним у цьому плані вважаємо дослідження особливостей професійного розвитку учителів у професійних об'єднаннях.

Література

1. Каминская М. Профессиональное развитие учителя в процессе освоения им деятельности в системе развивающего образования : Дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 : М., 2004. – 396 с.
2. [Разова Н.Г., Денисова Е.Н.](#) Профессиональное развитие учителя на современном этапе // [В мире Науки, Культуры, Образования](#). – № 10-11. – Алтай, 2002. – С.7-8.
3. Baker S., Smith S. Starting off on the right foot: the influence of the four principles on professional development in improving literacy instruction in two kindergarten programs // *Learning Disabilities Research and Practice*. - №4(14). – 1999. – p. 239-253.
4. Darling-Hammond L., McLaughlin M. Policies that support professional development in an era of reform // *Phi Delta Kappan*. - № 76 (8). – 1995. – p. 597-604.
5. Futrell M. Linking education reform and teacher professional development: the effort of nine school districts // Occasional paper series. – Washington, DC: Center for Policy Studies: Graduate School of Education and Human development. George Washington University. – 1995. – p.69-73.
6. Guskey T., Huberman M. Professional Development in Education: New Paradigms and Practices. – New York: Teachers College Press, 1995. – p.41-43.
7. Little J. Professional development in pursuit of school reform // In: Lieberman A., Miller L. (Eds.) Teachers caught in the action: Professional development that matters. – New York: Teachers College Press, 2001. – p.28-44.
8. Loucks-Horsley S. The role of teacher and learning in systemic reform: a focus on professional development // *Science Educator*. - № 7 (1). – 1998. – p. 1-6.
9. National Commission on Teaching and America's Future. Report: Doing what matters most: investing in quality teaching. – New York: Author. – 1997.
10. Villegas-Reimers E. Teacher professional development: an international review of the literature // UNESCO: International Institute for Educational Planning, 2003. – p.13-15.

Анотація

У статті аналізуються теоретико-методологічні основи професійного розвитку учителів, його трактування, зміст та характеристики у наукових працях іноземних педагогів та вчених. Особлива увага приділяється діяльнісним аспектам досліджуваної проблеми.

Аннотация

В статье анализируются теоретико-методологические основы профессионального развития учителей, его толкование, содержание и характеристики в научных трудах иностранных педагогов и ученых. Особое внимание уделяется деятельностным аспектам исследуемой проблемы.

Подано до редакції 16.10.2008 р.

Рекомендовано до друку канд. пед. наук Бідюк Н.М.

□ 2008

О.А.Федій

КАЗКОТЕРАПІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасна гуманістична освітня парадигма особистісно зорієнтованого навчання і виховання вимагає від педагогів пильної уваги до природи дитини епохи постіндустріального суспільства з його агресивним деструктивним впливом на людину. Окремим завданням педагогічної науки сьогодення є актуалізація корекційно-розвиваючого потенціалу традиційних класичних засобів впливу на особистість. До них належить феномен етнопедагогіки – казка та її сучасний психолого-педагогічний, психотерапевтичний еквівалент – казкотерапія. Як певний вид естетотерапевтичного впливу на особистість у вимірах "суб'єкт-суб'єктних" відносин гуманістичної психолого-педагогічної концепції, казкотерапія створює подвійний ефект актуалізації індивідуально-творчого потенціалу обох учасників педагогічного процесу: вчителя та учня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Сучасними вченими-психологами, педагогами Росії та України казкотерапія визнається одним з найефективніших видів психотерапії у роботі з дітьми та дорослими різних вікових та соціальних категорій (Т.Д. Зінкевич-Евстігнєєва, Т.М. Грабенко, А.В. Гнезділов, О.О. Тіхонова, Д.Ю. Соколов, О.В. Зацірінська, І.В. Вачков, Л.Б. Фесюкова, С.А. Ройз, О.А. Бреусенко-Кузнецов тощо) [1; 2; 3; 7; 8]. Ця ефективність виправдовується такими положеннями:

- Казка – один з небагатьох на сьогодні засобів, який дозволяє об'єднати дорослого та дитину, дає можливість зрозуміти один одного.

- Казка дає людині необхідну гаму переживань, які викликають добрі, серйозні почуття. За словами видатного вітчизняного педагога В.О. Сухомлинського, казка розвиває внутрішні сили дитини, завдяки яким людина не може не робити добре.

- Казка – це засіб соціалізації дитини. Вона допомагає увійти у суспільне життя, адаптуватися в ньому та самовиразитися у соціумі.

- Казка – це вид мистецтва, що має своєрідну терапевтичну, мистецьку функцію катарсису - очищення душі, зняття стресу, заспокоєння.

- Казка здійснює профілактичну функцію у психолого-педагогічному процесі через виховання здорового способу життя [4].

О.В. Заширинська вказує на особливе значення казкотерапії у розвитку креативних задатків та життєстійкості кожної людини, що є особливо цінним для сучасної професійної діяльності педагога-гуманіста: "своїм змістом казка розвиває внутрішній творчий потенціал, креативність. Мова йде про здатність дитини, дорослого дивуватися та пізнавати, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, націленість на відкриття нового та можливість глибоко усвідомити свій досвід"[3, с.9].

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є визначення теоретико-практичних засад казкотерапії у світлі психолого-педагогічної концепції особистісно зорієнтованого навчання і виховання та проектування технологій казкотерапії у професійну діяльність педагога.

Виклад основного матеріалу дослідження... Одним з авторитетних психологів-казкотерапевтів є директор Інституту казкотерапії (м. Санкт-Петербург, Росія) доктор психологічних наук Т.Д. Зінкевич-Євстігнеєва. Вона характеризує казкотерапію як "спосіб передачі знань про духовний шлях душі та соціальну реалізацію людини, як виховну систему, що відповідає духовній природі людини" [4, с.10]. Авторка унікальних методик роботи з казкою для дітей розкриває поняття "казкотерапія" як інтегративне поліфункціональне, "справді безмежне" явище. Вона зауважує, що казкотерапія, "це відкриття тих знань, які живуть у душі та стають у даний момент терапевтичними", це "процес пошуку смислу, розшифрування знань про Всесвіт та про систему взаємовідносин у ньому", "процес встановлення зв'язків між казковими подіями та поведінкою у реальному житті", "процес об'єктивації проблемних ситуацій", "процес активізації ресурсів, потенціалу особистості", "терапія середовищем, особливо казковим оточенням, у якому можуть проявлятися потенційні частини особистості, дещо нереалізоване, може здійснитися мрія", а також це "процес підбору кожній дитині її особливої казки" [5, с.8-15]. У своїх подальших працях дослідниця акцентує увагу на ще одній естетотерапевтичній функції казки – формуванні "морального імунітету" особистості, розуміючи під цим "здатність людини протистояти негативним впливам духовного, ментального та емоційного характеру, що походять із соціуму" [6, с.4]. "Моральний імунітет є тим природним механізмом, який формується психікою заради захисту "людського духу" та забезпечення внутрішніх умов щодо конструктивної самореалізації" [6, с.5].

Відомий російський дослідник Д.Ю Соколов вважає, що "казкотерапія – це вивчення сюжетів", які мають "міфологічну, цілісну природу", та пропонує термін синонімічний казкотерапії – "міфотерапію" [7, с.5].

Феномен терапевтичного впливу казки на людину Д. Соколов пояснює спорідненістю міфологічно-сюжетної природи казки та самої людської психіки, яка "якщо й існує, то здійснюється у вигляді сюжетів" [там само]. "Людська психіка ... казкова за своєю природою", справедливо вважає вчений [7, с.7].

Лікар-казкотерапевт А.В. Гнезділов підкреслює важливе значення казкотерапії для дорослої людини, він вважає, що "казкотерапія – це процес "пригадування" та повернення підлітку та дорослому гармонійного світовідчуття" [2, с.6.]. Схожої точки зору на вікову необмеженість казкотерапії дотримується у своїх поглядах Д.Ю. Соколов: "Дитину казка тягне уперед, а дорослого повертає назад, у дитинство" [7, с.24]. Вчений підкреслює особливий творчий ресурс казкотерапії для дорослої людини (якою у освітньому процесі є педагог), коли "вже сформована та відділена свідомість повертається до своєї підсвідомої основи, поновлюючи її та поглиблює їх взаємозв'язки, розширюється, набуває доступу до нових архетипічних образів та енергій"[там само].

Ближче всіх у розробці казкотерапевтичного методу впливу на особистість в умовах освітнього середовища школи підійшли у своїх дослідженнях Т.Д. Зінкевич-Євстігнеєва та І.В. Вачков. Так, І.В. Вачков є автором відомої в Росії програми розвитку самосвідомості школярів "Психологічна азбука". У казкотерапії цей дослідник вбачає "напрямок практичної психології, який дозволяє людям розвивати самосвідомість та побудувати особливі рівні взаємодії один з одним, що створює умови для становлення їх суб'єктності" [1, с.7]. Вчений обґрунтовує правомірність та необхідність використання казкотерапії у педагогічній діяльності через з'ясування її психолого-педагогічного потенціалу.

У цьому зв'язку І.В. Вачков окреслює такі особливості казкотерапії:

По-перше, казка завжди слугувала засобом зустрічі її слухача із самим собою (К.Г.Юнг), вона стає "чарівним дзеркалом" реального світу й власного не усвідомленого внутрішнього.

По-друге, всі окремі функції казкотерапії у кінцевому підсумку спрямовані на одну мету – допомогти людині розвиватися найбільш оптимальним та природним для неї шляхом, реалізуючі власні можливості, через підвищення рівня самосвідомості. Для того, щоб розвивати себе – слід мати певне уявлення про те що і як розвивати.

По-третє, казкова метафора є способом побудови взаєморозуміння між людьми.

По-четверте, однією з найважливіших задач практичної психології і педагогіки освіти сьогодення є створення оптимальних умов щодо природного психічного розвитку дітей, визначальним фактором для яких стає ефективна взаємодія між суб'єктами освітнього середовища. Казкотерапія, в силу свого потужного гуманістичного потенціалу, може стати ефективним засобом створення таких взаємовідносин. [1, с.7-8]. І.В. Вачковим розроблена концепція побудови суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителями та учнями на засадах казкотерапевтичних технологій. Така взаємодія, на думку вченого, "визначатиме ефективність педагогічної праці та може сприяти розвитку суб'єктності всіх учасників освітнього процесу" [там само].

Полісуб'єктний підхід І.В. Вачкова до діяльності практичного психолога та педагога у школі, в межах якого розробляються авторські казкотерапевтичні технології, дозволяє розглянути систему та відкрити засоби, за допомогою яких можна досягти розвитку цієї системи, та розвитку усіх суб'єктів, що входять у цю систему, зокрема розвитку їх самосвідомості, індивідуально-творчого самовираження.

Головним засобом психологічного впливу у казкотерапії є метафора, як ядро будь-якої казки. Тому часто вчені будують свої авторські психолого-педагогічні діагностично-корекційні методики базуючись на використанні принципу казкових метафор (Т.Д. Зінкевич-Євстігнеєва, Т.М. Грабенко, Д.Ю. Соколов, І.В. Вачков, О.А. Бреусенко-Кузнєцов тощо). Саме глибина та точність метафори визначають ефективність казкотерапевтичних прийомів у роботі з дітьми та дорослими. Вплив на дитячу психіку через метафору може бути глибоким та досить стійким. "Вона торкається не лише поведінкових прошарків психіки, але й її ціннісної структури" [3, с.13].

Казковий матеріал створює для дитини своєрідний "банк життєвих ситуацій" через осмислення нею "життєвих урків" казки та перенесення набутого соціального досвіду у реальне життя.

Важливим естетотерапевтичним аспектом казки є ефект *трансформації*. "Дехто малий та слабкий на початку, у кінці перетворюється у сильного, значущого та багато у чому самодостатнього" [7, с.24]. Цей шлях зростання у казці К.Г. Юнг окреслював як процес індивідуалізації.

Предметом казкотерапії є процес виховання "внутрішньої Дитини" (термін Т.Д. Зінкевич-Євстігнеєвої), як гармонійного, суто людського емоційно-духовного "бажання відкривати світ, осягаючи Істину", "розвиток душі, підвищення рівня усвідомленості подій, набуття знань про закони життя та способи соціального прояву творчої сили" [4, с.11].

Філософсько-психологічною основою запропонованої Т.Д. Зінкевич-Євстігнеєвою методики казкотерапії є ідея "руйнування – творіння" як основна життєва проблема людства. Гармонійна людина (як в казці, так й в звичайному житті) є Творцем, дисгармонійна – Руйнівником. Першопричиною людських проблем стає внутрішня дисгармонія, що її відчуває особистість, яка явно надає перевагу своїм внутрішнім руйнівним силам й діє за законами зла, агресії, брехні тощо. Основний принцип роботи в казкотерапії – виростити Внутрішнього Творця, та взяти під контроль Руйнівника".

Основні завдання казкотерапії (за Т.Д. Зінкевич-Євстігнеєвою): розвиток душі; підвищення рівня усвідомленості подій через цікавий сюжет казки, який може викликати серйозні роздуми дитини про життя; отримання знань про закони життя та варіанти соціального прояву творчої сили людини; використання "ресурсу недоліків": бачення зворотного боку проблеми. Наприклад: жадоба – щедрість, боягузливість – хоробрість тощо; пробудження Віри (а не надії): тому що щира віра в успіх призводить до результату, тоді як надія спонукає лише до пасивного очікування на цей результат.

Основна методика побудови казкотерапевтичних технологій базується на спостереженні, створенні ситуації, використанні естетотерапевтичного життєвого потенціалу казок у вихованні. У роботі із конкретними проблемами (страхи, енурези, тіки, агресивність тощо) основний принцип звучатиме так: "Не реагувати на симптом, працювати з причиною, ростити особистість через передачу знань про Життя Творця!".

У казкотерапії використовуються різні види казок: *дидактичні казки* (будуються на основі навчального матеріалу); *психокорекційні казки* (виховний вплив таких казок дитина здатна зрозуміти сама, без сторонньої допомоги дорослої людини, наприклад, м/ф "Нехочуха"); *психотерапевтичні казки* (у них розкривається глибинний зміст подій, які допомагають дитині побачити ситуацію з боку); *медитативні казки* (спрямовані на усвідомлення самого себе "тут і зараз", на поліпшення взаємодії "дитина-батьки", "учень-учитель", відношення до оточення, розкриття особистісного потенціалу дитини; основне завдання – навчити дитину прислуховуватись до себе, своїх почуттів та станів); *психологічні казки* (авторська історія, яка сприяє оптимальному перебігу природного психічного розвитку дітей через розвиток самосвідомості; вона у метафоричному вигляді несе інформацію про внутрішній світ людини, наприклад, "Казка про Дерева-Характери"(А.В. Гнезділов, І.В. Вачков тощо) [1;2, с.8-10].

"Подорожування" казковою країною – це реальність для дитини. Вона реально переживає перевтілення, бере участь у пригодах, при цьому дуже легко сприймає "казкові закони", норми та правила поведінки, які батькам та

вчителям часто буває важко прищепити у реальному житті. Дитина розуміє, що: треба прислуховуватися до друзів, жити слід дружно, не можна руйнувати все навколо (бо казка щезне), потрібно нести відповідальність за власні вчинки.

Особливого значення набуває методика створення казкового середовища. Це особливе середовище захищеності та таємничості!

Для полегшення процесу "перенесення дитини у казкову країну" автор методики Т.Д.Зінкевич-Євстігнеєва пропонує дотримуватися таких правил:

- зала, де проводиться заняття, має бути не менш ніж 20 кв.м.;
- освітлення – не яскраве (краще використовувати темні штори), у кутку розміщують невелику лампу, яка особливо потрібна, якщо участь беруть малі діти;
- залу треба звільнити від зайвих меблів (винести, закрити, задрапірувати);
- при оформленні зали використовувати блискучі матеріали, малюнки, декорації, як стимулятори дитячої фантазії та уяви;
- декорації повинні з'являтися перед дитиною не всі відразу, а згідно сюжету, це зберігає стан таємничості, заінтригованості;
- обов'язковим є використання музики під час створення казкового середовища;
- обов'язково мати костюм ведучого як атрибут казки;
- підготовка дітей до входження у казку повинна відбуватися перед дверима у залу. Основне завдання для дітей: слухати, обережно та легко ходити та активно сприймати казку.
- у залі має бути місце для перевтілення "Чарівна лампа", або "Чарівний тунель", біля яких діти за власним бажанням перевтілюються у героїв казок.

У процесі "казкового проживання" своїх улюблених героїв діти виконують різноманітні завдання Вчителя-Ведучого. Для вчителя, вихователя-терапевта особливо важливим є фіксування персонажів, в яких перевтілюються діти, оскільки воно досить психодіагностичне. Переживання дитиною багатьох ролей збагачує її емоційно та інтелектуально, тому драматизація казки (а не звичайне прослуховування її) є ефективним естетотерапевтичним засобом із певними особливостями:

- 1) виходячи з того, що не кожна дитина володіє акторським талантом доцільним є використання ляльок для програвання певних казкових сюжетів;
- 2) казкотерапевтична вистава відбувається без тривалих репетицій та заучування ролей;
- 3) драматизація у казкотерапії базується на експромті [4, с.168-190].

Особливого значення у практиці казкотерапії набувають арт-терапевтичні техніки, які за допомогою великої палітри мистецьких видів діяльності виконують діагностичні, корекційні, терапевтичні та профілактичні завдання.

Найбільш вживаними діагностуючими техніками арт-терапії є проєктивні малюнки, які відображають самосприйняття дитиною себе в світі. Малюнки можуть виконуватися на такі теми: "Чарівна країна почуттів", "У кого (у що) зачаклувала мене Фея", "Моя родина", "Мій дитячий садок", "Моя родина в образах тварин", "Моя родина в образах казкових героїв" тощо.

Доречним є виконання запропонованої вченими Санкт-Петербурзького інституту казкотерапії модифікації тесту на сприймання кольору.

Перед дитиною розкладаються картонні прямокутники різних кольорів: червоного, жовтого, синього, зеленого, фіолетового, коричневого, сірого та чорного. Це - казкові квітки. Дитині пропонується уявити казкового метелика, який літає над квітковою галявиною та сідає по черзі на кожну квітку (після вибору кольоровий прямокутник прибирається). Таким чином дитина робить вісім виборів. Для кожної дитини складається її індивідуальна шкала уподобань. Подальший аналіз кольорової гами малюнка дитини можна робити використовуючи індивідуальну шкалу.

Ця методика роботи над дитячим малюнком досить ефективна, тому що вона, з одного боку, зберігає дійсно індивідуальний підхід до дитини, адже як не уніфікували вчені-психологи кольорові тести, а все ж таки мистецький принцип індивідуального ставлення до чуттєвої інформації залишається актуальним: "на колір та смак товариш не всяк"; з іншого боку, його може використовувати у своїй роботі кожен вихователь, вчитель, який не має спеціальної психологічної або мистецької підготовки.

Серед інших арт-терапевтичних методик казкотерапії Т.Д. Зінкевич-Євстігнеєвої своєю оригінальністю та естетотерапевтичною ефективністю вирізняються такі:

- *Спонтанне малювання.* Доцільно використовувати для дитини, яка відчуває стійкий психологічний дискомфорт: від агресій, занепокоєння до плачу, смутку, фрустрації тощо. Такий вид малювання може виконуватися на будь-якому форматі паперу за принципом: "рука малює сама собою". Тривалість малювання – від 20 до 40 хвилин (за бажанням дитини). Багато проводити таке малювання під м'яку, спокійну музику, прикривши очі, без спеціального завдання. Актуальним повинен бути стан: слухаю себе! Слухаю власні почуття. Таким чином частково з дитини знімається агресія та занепокоєння. Методика організації й проведення спонтанного малювання

передбачає забезпечення дитини різними засобами (олівці, фарби, фломастери тощо, створення комфортного середовища; врахування індивідуального темпу дитини. Основна мета таких профілактичних занять – навчити дитину пізнавати себе саму, а у подальшому й інших. Продовження роботи над малюнком передбачає виконання дитиною таких завдань: підібрати вірші, які відповідають настрою малюнка, скласти історію про художника (тобто про самого себе), придумати музику до малюнка тощо.

- *Техніка овочевих печаток.* Особливо актуальною вона є для невпевнених в собі, сором'язливих дітей. Основний психолого-педагогічний принцип впливу – переживання дитиною стану самоствердження (адже печатки ставлять керівники, люди, які мають владу та впевненість у собі). Печатки виготовляють за ескізом дитини з твердих овочів (картопля, морква, буряк тощо), використовують у спонтанних іграх.

- *Малювання "чарівними фарбами".* Основна мета: навчити дитину працювати разом з іншими, відчувати в собі силу чаклуна, який здатний разом з друзями зробити надзвичайне. У рецепт "чарівної фарби" входить борошно, сіль, олія, вода, клей з яких замішується тісто. Процес замішування можна побудувати на казковому сюжеті, надаючи кожній складовій певної чарівної дії. Далі в тісто додається гуаш певного кольору.

Кожна дитина виготовляє чарівну фарбу певного кольору, для загального малювання фарби стають загальними. Малюнок виконується на цупкому картоні, фарби не розмазують, а виливають на картон, потім змішують руками, залишаючи у малюнку певний об'єм. У подальшому такі малюнки можна використовувати як декорації до розповідей, або для інтер'єру групової кімнати, класу.

- *Техніка "мертвої" та "живої" води.* Основна мета: навчити дитину на символічному рівні позбавлятися негативних переживань, страхів, набувати віри у перемогу кращих, життєвих сил.

Діти виконують малюнки на одну з запропонованих тем: "Це я хотів би прибрати з свого життя", "Те, що заважає мені відчувати себе спокійним", "Мої окови", "Зачаклований" тощо, розповідають про малюнок, про те, що бажать полити "мертвою водою", яка здатна, за казковим сюжетом, розчинити, знищити непотрібне. Діти спляють свої малюнки (у великій чаші), використовуючи вогонь як символ мертвої води. Колишній досвід може стати чудовим добривом для росту нових ідей та починань (діти висаджують у горшечки з землею насіння рослин та додають у землю попіл). Усі дії коментуються ведучим-казкотерапевтом у казковій формі.

Доцільним та ефективним є виконання дітьми української народної дитячої пісні-веснянки "Подольночка" та розкодування її змісту, в якому йдеться про маленьку дівчинку-зернятко, яке десь тут "впало, до землі припало, сім літ не вмивалось, бо води не знало". Діти запрошують її до свого кола, просять піднятися, вмити своє личко (ожити!) та погратися з ними. Можна розіграти сюжет пісні у пантомімічній, танцювальній формі. Обов'язковим є залучення усіх дітей-учасників до інсценізації пісні, та переживання разом з маленьким добрим зернятком радощів народження на світ у якому на нього чекають друзі.

До арт-терапевтичних методик казкотерапії, розроблених авторами Санкт-Петербурзького інституту казкотерапії можна віднести ще й тілесно-орієнтовані техніки: психодинамічні медитації (перевтілення у казковий ліс, у камінь, у будинок тощо); занурення у стихії (земля, вода, повітря, вогонь); зображення рослин (чарівна квітка, яка може дарувати людям радість та добро); вправи з тканиною (чарівний килим, гра-брикання тощо); вправи з дзеркалом (дослідження можливостей власного тіла, можливість подивитися на себе "з боку"); танці - тілесний вираз емоційного стану. Через різні образи діти вчаться володіти власним тілом, відчувати його (наприклад: "танцюємо тому, що нам весело", "танцюємо, ніби нам дуже сумно", "танцюємо так, ніби ми дуже злі", "танцюємо як роботи", "танцюємо як метелики" тощо) [4, с.156-167].

Висновки... Багатогранність та невичерпний естетотерапевтичний потенціал казки роблять її одним з найактуальніших педагогічних засобів у роботі з дітьми епохи третього тисячоліття. Запровадження казкотерапії як новітньої технології формування творчої особистості вимагає від педагога відповідних нелінійних, креативних професійних підходів у певних педагогічних ситуаціях. Особливого значення у цьому набувають питання професійної підготовки педагога до використання елементів казкотерапії у виховному середовищі сучасного освітнього закладу. Подальшої уваги науковців потребують питання розробки освітніх казкотерапевтичних технологій для роботи з різними віковими категоріями учнів та використання казкотерапевтичних ідей у предметному викладанні окремих шкільних курсів.

Література

1. Вачков И.В. Сказкотерапия: Развитие самосознания через психологическую сказку. – 2-е изд., перераб и доп. – М.: Ось-89, 2003. - 144с.
2. Гнездилов А.В. Авторская сказкотерапия. Дым старинного камина (сказки доктора Балугина). – СПб.: Речь, 2002. - 292с.
3. Защиринская О.В. Сказка в гостях у психологии. Психологические техники: сказкотерапия. – СПб.: Издательство ДНК, 2001. – 152с.
4. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д., Грабенко Т.М. Практикум по креативной терапии. – СПб.: Издательство "Речь"; "ТЦ Сфера", 2001. – 400с.
5. Практикум по сказкотерапии / Под ред. Т.Д. Зинкевич-Евстигнеевой. – СПб.: Речь, 2000. – 310с.: С. 8-15.

6. Развивающая сказкотерапия / Под ред. Т.Д. Зинкевич-Евстигнеевой. – СПб.: Речь, 2006. – 168с.
7. Соколов Д.Ю. Сказки и сказкотерапия, а еще Лунные дорожки, или приключения принца Эно. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. – 224с.
8. Фесюкова Л.Б. Воспитание сказкой: Для работы с детьми дошкольного возраста. – Харьков: Фолио, 1996. - 464с.

Анотація

Розглянуто теоретико-практичні засади казкотерапії, як новітньої педагогічної технології створення психологічно-комфортного освітнього середовища у якому вільно і творчо розвивається особистість дитини XXI століття.

Аннотация

Рассмотрены теоретико-практические основы сказкотерапии, как новейшей педагогической технологии создания психологически-комфортной образовательной среды, в которой свободно и творчески развивается личность ребенка эпохи XXI столетия.

Подано до редакції 16.10.2008 р.

□ 2008

Федірчик Т.Д.

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА
В УМОВАХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Постановка проблеми у загальному вигляді... Зміни в структурі освіти мають досить глибокий характер і це, в свою чергу, потребує розв'язання проблеми формування професіоналізму педагога, який має усвідомлювати свою соціальну відповідальність, бути суб'єктом особистісного і професійного зростання, вміти досягати нових педагогічних цілей.

З-поміж стратегічних напрямків модернізації системи освіти, окреслених у Законах України "Про освіту", "Про вищу освіту" та Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, одним із важливих постає завдання щодо її інтеграції в європейський і світовий соціально-культурний простір. У зв'язку з цим особливою значущістю набуває проблема досягнення педагогами вищих навчальних закладів, зокрема молодими викладачами, найвищих рівнів професійної компетентності в умовах розпочатих перетворень у галузі професійного навчання і виховання нового покоління майбутніх фахівців у різних галузях народного господарства, науки і культури.

У зв'язку з бурхливим розвитком ринку та відповідної йому сфери послуг вищої школи, кардинальними змінами її організаційно-економічних та соціально-психологічних умов функціонування, а також підвищенням вимог до педагогічного професіоналізму сучасного викладача вищої школи, актуальність проблеми професійно-особистісного становлення педагога вищого навчального закладу значно зросла.

Сучасні педагогічні працівники, як зазначається в Державній національній програмі "Освіта" (Україна XXI століття), мають стати основною рушійною силою відродження та створення якісно нової національної системи освіти. Відповідно, саме особистісно-професійне становлення й розвиток молодого викладача є підґрунтям зростання рівня його подальшої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Теоретичну основу проблеми становлення педагога складають концепції розвитку особистості Дж.Левінджера, Д.Сьюпера, Д.Тіделана, Д.Холланда, концепції діяльності С.Архангельського, Ф.Гонобліна, Н.Вітвицької, Б.Лепківського.

Окремі аспекти проблеми становлення педагога вищого навчального закладу деякою мірою висвітлено науковцями, які досліджували: особливості становлення особистості (Р.Бернс, А.Маслоу, Ф.Парсонс, К.Роджерс, Т.Томе); закономірності становлення педагогічної майстерності освітянських кадрів та формування професійно важливих якостей майбутніх викладачів у процесі їх психолого-педагогічної підготовки (Н.Гузій, О.І.Гура, І.Зязюн, Н.Кузьміна, В.Косарьов, А.Крючатов, Н.Лобанова).

Проте, теоретичний аналіз наукової літератури та вузівської документації, власні спостереження засвідчують, що проблема професійного та особистісного становлення педагога вищої школи в умовах його науково-педагогічної діяльності не стала предметом спеціального науково-педагогічного дослідження і, по суті, в межах теорії та методики професійної освіти не знайшла свого теоретичного обґрунтування і відповідно методичного забезпечення.

Формулювання цілей статті... Відповідно метою даної публікації є розкриття теоретичних засад проблеми професійно-особистісного становлення педагога вищої школи, зокрема, в умовах його науково-педагогічної діяльності, аналіз та узагальнення поглядів вчених на сутність понять "становлення", "професійне становлення", окреслення факторів, що впливають на ефективність даного процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження... На шляху інтеграції України в Європейський простір найважливішим завданням вищої школи було і залишається підвищення якості виховання та навчання студентської молоді. Успішне вирішення цього завдання, великою мірою залежить від викладача, його професійної кваліфікації та рівня педагогічної майстерності. На сучасному етапі система педагогічної освіти, зокрема післядипломної освіти